

**НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ:
МЕТОДОЛОГІЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Розкрито методологію дослідження наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України.

Ключові слова: державне управління, система охорони здоров'я, методологія.

In the article is explored the research methodology of scientific support of the public administration of the health care system development in Ukraine.

Key words: state administration, system of health protection, methodology.

Методологія – це сукупність прийомів дослідження, вчення про методи пізнання і перетворення дійсності. Це вчення про методи дослідження, про правила мислення при створенні теорії науки. У багатьох зарубіжних літературних джерелах поняття методології та методів дослідження не розмежовуються. Вітчизняні науковці методологію розглядають як учення про наукові методи пізнання і як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження та проводиться вибір пізнавальних засобів, методів і прийомів дослідження [1; 2]. Найбільш доцільним є визначення методології як теорії методів дослідження, створення наукових концепцій як системи знань про теорію науки [3].

Методологія наукового дослідження розглядає найбільш суттєві особливості та ознаки методів дослідження, розкриває їх за спільністю й глибиною аналізу.

Метою даного дослідження є розкриття теоретико-методологічних основ оптимізації наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України в контексті виведення галузі із системної кризи.

Таким чином, методологічною основою дослідження є:

- обґрунтування напрямів і завдань дослідження;
- розробка та інтерпретація методу й алгоритму розв'язання завдань;
- визначення програмно-цільової структури та етапності дослідження;
- обґрунтування відповідного категорійно-понятійного апарату;
- виявлення шляхів оптимізації наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я в Україні;

– обговорення результатів дослідження;

- формулювання висновків і оцінка одержаних результатів.

Науково-теоретичне обґрунтування тенденцій державного регулювання підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів з державного управління в Україні в сучасних умовах реформування даної сфери з урахуванням головних напрямів світового розвитку – багатогранне й складне завдання. Його розв'язання потребувало розробки спеціальної комплексної програми дослідження (рис. 1), що була складена нами з використанням теорії систем, методики системного підходу на основі сучасних досягнень науки державного управління. Такий підхід сприяв послідовному розв'язанню цілої низки специфічних завдань, визначенню конкретного об'єкта й предмета дослідження, а також його етапності (рис. 2).

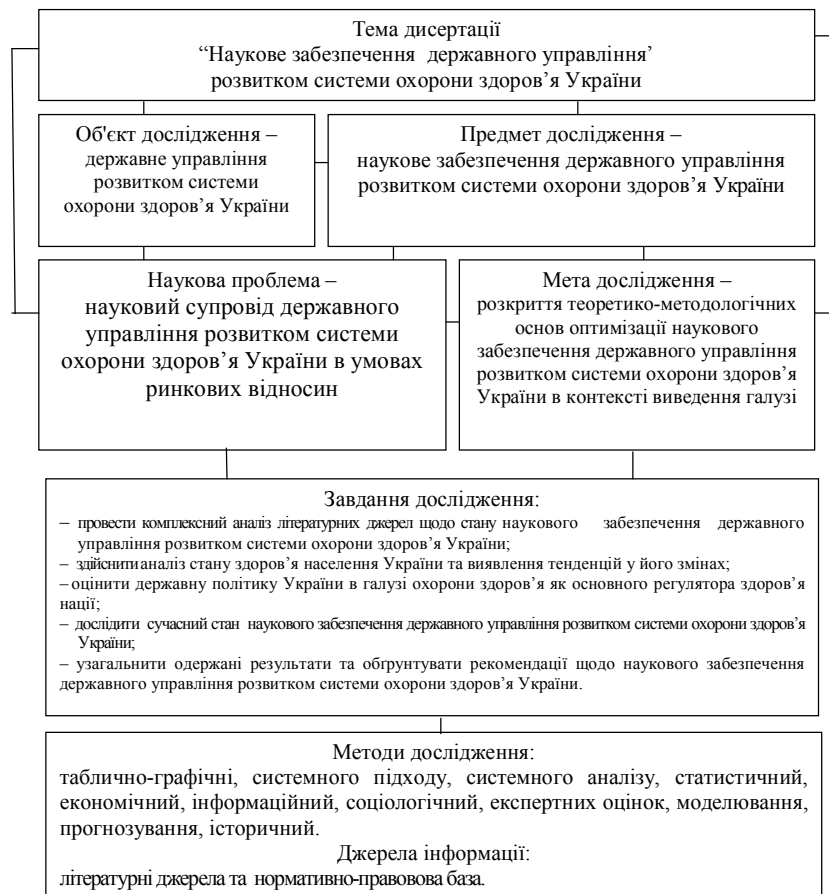

Рис. 1. Програма, матеріали та методи дослідження
 Структура дисертаційного дослідження як елементи включає об'єкт і предмет дослідження, наукову проблему, мету, межі, завдання і методи дослідження в рамках обраної теми дисертації.
 Структурно-логічну схему механізму дисертаційного дослідження наведено на рис. 2.

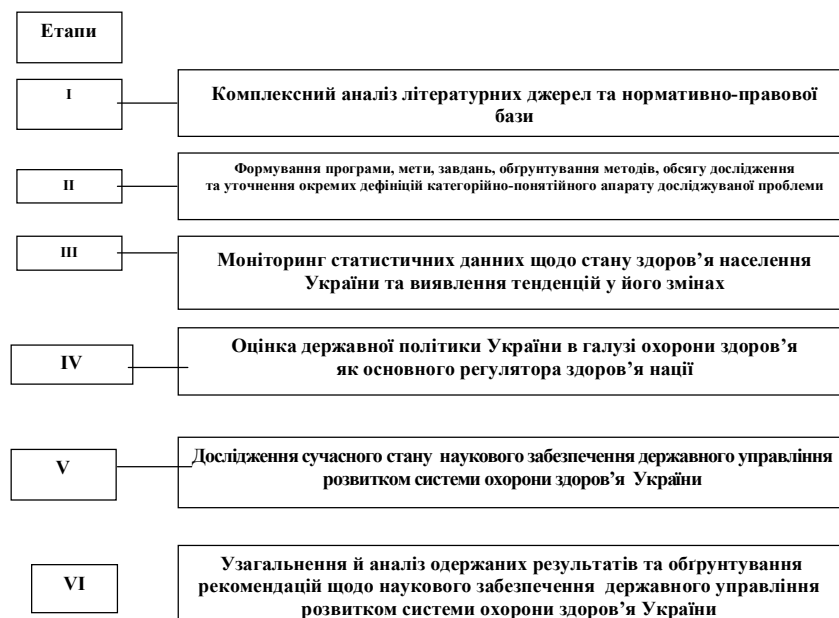

Рис. 2. Етапність дослідження

Теоретико-методологічну основу дослідження склали загальнонаукові принципи пізнання: детермінізму, розвитку, системності та система загальнонаукових і спеціальних методів, яка дозволяє досліджувати процеси й явища в їх взаємозв'язку і розвитку та вирішувати проблемні наукові завдання.

Для реалізації визначених мети і завдань у процесі виконання дисертаційного дослідження використовувався комплекс взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих загальнонаукових і спеціальних

методів, спрямованих на отримання об'єктивних і достовірних результатів, а саме:

- системного підходу – полягає в розгляді програми та взаємопов'язаної системи елементів, які розробляються в певній послідовності та формують єдине ціле;
- системного аналізу – для проведення кількісного та якісного аналізу проблем медичного забезпечення в Україні.

Метод системного аналізу, як відомо, є винятково важливим під час дослідження фактичного та ретроспективного станів об'єкта, визначення факторів, що впливали та в подальшому впливатимуть на його розвиток, формулювання та систематизації проблем.

Застосування нами системного підходу та системного аналізу дало змогу виявити закономірності в системі управління медичним забезпеченням, а також з'ясувати її внутрішні та зовнішні зв'язки.

Методи системного підходу та системного аналізу використовувалися в усіх розділах дисертаційної роботи, а саме:

- історичний метод – для дослідження складних об'єктів, які розвиваються, таким об'єктом і є система охорони здоров'я України. У нашому випадку історичний метод застосовувався для вивчення стану і перспектив розвитку системи охорони здоров'я;
- інформаційний метод – для проведення систематизації інформації та її наукового аналізу, подання і синтезу нових показників. Метод використано в усіх розділах дисертації;
- статистичний метод використано для аналізу основних показників стану здоров'я населення, визначення рівня захворюваності та аналізу основних показників діяльності здравооохоронної сфери;
- соціологічний метод – для дослідження проблем медичного забезпечення в Україні та шляхів їх вирішення; для вивчення задоволеності пацієнтів якістю медичної допомоги в лікувально-профілактичних закладах. Соціологічні дослідження за глибиною розробки поділяються на два типи: опитування громадської думки і власне соціологічне дослідження. Ми скористалися методом вивчення громадської думки;
- метод моделювання – для проведення функціонально-структурного аналізу системи охорони здоров'я;

– метод прогнозування – це дослідження, що базується на всебічному аналізі ретроспективного розвитку об'єктивних законів і має на меті наукове обґрунтування можливого стану об'єктів у майбутньому, а також визначення альтернативних шляхів та умов досягнення такого стану. Цей метод було використано для формування висновків, рекомендацій і визначення шляхів подальшого розвитку управління системою охорони здоров'я;

– економічний метод – для аналізу ефективності впровадження медико-організаційних заходів і вивчення рівня задоволення пацієнтів наданою медичною допомогою;

– метод експертних оцінок – є основним з евристичних методів (евристичні методи – від “пошук” – у вузькому розумінні є способами навчання, а в широкому – методи, які дають змогу досліджувати творчу діяльність, відкривати нове у судженнях, ідеях, способах дії) – це спеціальним чином організувати збір суджень, оцінок і пропозицій спеціалістів з певної галузі знань, зведення та формулювання зваженого результату. Даний метод використовувався нами для встановлення обсягу і якості надання медичної допомоги, оцінки різних моделей системи охорони здоров'я.

Формулювання висновків, рекомендацій і визначення шляхів подальшого розвитку управління медичним забезпеченням України потребувало використання прогностичних методів та узагальнення незалежних характеристик.

Як видно із рис. 2, дослідження планується провести в шість етапів. Перший з них буде присвячено обґрунтуванню актуальності теми дослідження та комплексному аналізу літературних джерел за темою дослідження.

Метою другого етапу стане формуванням програми, мети, завдань, обґрунтування методів, обсягу дослідження та уточнення окремих дефініцій категорійно-понятійного апарату досліджуваної проблеми.

На третьому етапі буде здійснено моніторинг статистичних даних щодо стану здоров'я населення України.

Четвертий етап буде присвячено оцінці державної політики України в галузі охорони здоров'я як основного регулятора здоров'я нації.

Метою п'ятого етапу стане дослідження сучасного стану наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України.

Завданнями шостого етапу буде узагальнення й аналіз одержаних результатів та обґрунтування рекомендацій щодо вдосконалення наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України.

Таким чином, мета дослідження і необхідні методичні передумови для її досягнення охоплювали вивчення всіх аспектів наукового забезпечення державного управління розвитком системи охорони здоров'я України. Вони дозволили здійснити вказане комплексне дослідження, а також обґрунтувати основні напрями і шляхи вдосконалення досліджуваної проблеми.

Література:

1. Крушельницька О. В. *Методологія і організація наукового дослідження* : [навч. посіб.] / О. В.

Крушельницька. – К. : Кондор, 2006. – 206 с.

2. *Лисенко Л. І.* Тенденції державного регулювання підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів з державного управління : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.01 “Теорія та історія державного управління” / Л. І. Лисенко. – К., 2010. – 20 с.

3. *Шейко В. М.* Організація і методика науково-дослідницької діяльності : [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 6-те вид., перероб. і доповн. – К. : Знання, 2008. – 310 с.

Надійшла до редколегії 30.11.2010 р.